

**ZPĚVY
HANLIVÉ**

—

Jiří Haussmann

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Zpěvy hanlivé
Sarkasmy a karikatury

Jiří Hausmann

Znění tohoto textu vychází z díla [Zpěvy hanlivé](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Grosman a Svoboda v Praze v roce 1919. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (Jiří Hausmann: Zpěvy hanlivé), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 7. 10. 2022.

OBSAH

Kde domov můj	7
I. Prolog: Chvalo zpěv	7
II. Tendence překroucená zpráva o neudavší se debatě ..	10
Karmínová garda	27
Zpěv první: Telegram	27
Zpěv druhý: Válečná rada	28
Zpěv třetí: Cestou	32
Zpěv čtvrtý: V Moskvě	34
Zpěv pátý: Úřední zpráva Karmínového hlavního stanu ..	37
Zpěv šestý: O nevidané a neslychané odvaze a statečnosti, s jakou soudruh Šmeral protirevoluci potřel a věc proletariátu zachránil	39
Sketa	41
PARODIE	49
Otokar Březina: Píseň o chlebu	50
Karel Hlaváček: Madrigal vězňů	52
St. K. Neumann: Zpěv rour	53
Antonín Horák: Slavie vs. Sparta	55
Mark Twain Pohádka o Honzovi	59
Eulalie Volrubová: Srdce krvácí	61
Z ÉRY ŠIBENICE	62
Dr. h. c. Hindenburg	63
Na remešskou katedrálu	64
Katastrofa	65
Professoru N. N.	66
Martinic †	69
Státní němčina	70
List	71
Par nobile	73
Ranní modlitba opata Helmera	74

Óda na jaro 1917.....	76
Vzdech.....	78
Non multa, sed multum	79
K. u. K.....	80
Wolfův paian.....	81
Dvě řeči starosty k obecnímu zastupitelstvu	
města Kocourkova.....	82
R. 1914	82
Po 30. květnu 1914.....	84
Böhmisch oder Czechisch	87
Letní čas.....	88
Pohádka o zakletém císařství.....	89
DROBNOSTI	92
Vysokému ministerstvu vnitra v Praze.....	93
Z úvah rozmyslného občana	95
I	95
II	96
III.....	96
IV.....	97
Povzdechy vlastenců	99
Agrární	101
„Večer“ — Gentleman.....	102
Polské národní písně.....	103
Parlamentní	103
Válečná	104
Státníkovi.....	105
Jen mírně.....	106
Útěcha.....	109
Meditace nad lebkou	110
Noví Leonidové	111
Píseň ikonoklastická	113
Poznámka	115

Kde domov můj

I.

Prolog: Chvalozpěv

O staré Prahy památkách
tak mnoho člověk slyší —
(pan zemský konservátor rád
dá vysvětlení bližší)
však idyličtějšího tu
nad jeden koutek není:
Tam Národní se scházívá
tak ob čas Shromáždění,
by rokovalo horlivě
ve výborech či v plenu
o každodenních otázkách:
jak napravit měnu,
o estetické výchově,
o vyvlastnění dolů,
o rozumnějším pěstění
koz, dobytka a volů,
o sociálních problémech,
jak takt a doba káží,
o církvi, státu, rozvodech,
o nové sazbě gáží...

Tak milo je tam, teploučko
a hezky se tam sedá
od dopolední skleničky
až skoro do oběda.

Když nechceš, tak tam nemusíš,
však byl bys přímo slepý,
neb z první ruky uslyšíš
ty nejnovější klepy
ze společnosti, z divadla
i z literárních kruhů,
a chce-li se ti zakouřit,
tu pošleš si jen sluhu...

Když schůze v jednu začíná,
je času dost až ve tři,
když na dnešek je svolána,
tu přijd' až popozejtří
(je nutno dbát na noblesu
a nelámat si hlavy —
vždyť ono se to bez tebe
už také nějak spraví).
Než všechny tyto zábavy
ta jedna ještě přečnί,
když totiž někdo splete se
a doopravdy řeční.
Tu hezky klidně poslouchej,
jak vedle bzučí moucha;
ať se jen řečník rozčilí!
Vždyť nikdo neposlouchá,
Kde také vzíti pozornost
a dřít se tváři v potu,
když vypráví ti kollega
tak vtipnou anekdotu? —

Po půli řeči odejdeš,
ať špatná je, či hezká,

před koncem zas se navrátíš;
svým straníkům se tleská,
však je-li smělec odpůrcem
ať z prava nebo z leva,
tu rci, že valně neliší
se od božího dřeva.
Těž výkřikem se podlomí
u protivníka pýcha;
lze podotknouti příkladně:
„Ty dobytku, buď zticha!“
Chuť máš-li, sám si zařečníš,
je volná k tomu cesta,
však musíš při tom hodně řvát
a dělat hrůzná gesta,
do stolu bouchat hromově
jak divá bouře jarní,
neb jenom takto, poslanče,
se staneš populární!
Řeč jakákoli může být,
směr pravý nebo levý —
vždyť, co jsi vlastně povídal,
to beztak nikdo neví...

Je v parlamentě teploučko
a mile se tam sedá
od dopolední skleničky
až skoro do oběda;
a pěkně se mi chvalo zpěv
o sboru tomto zpívá,
jen huba moje neslušná,
ta zívá, ach, ta zívá — — —

II. Tendenčně překroucená zpráva o neudavší se debatě

Kdo to popírá, je neupřímný:
Je nám třeba nové hymny.
Dnes, kdy ku předu vše kráčí,
„Kde domov můj?“ nevystačí,
neb jsme došli k tomu poznání,
že to není hymna, nýbrž fňukání.
Pro československou hymnu, pro tu
potřebujem' jinou, živou notu,
již by buben, džinely
doprovázely,
musí býti z Fall- či Lehárova rodu,
vystihujíc v tomto bodu
imponující náš zjev,
naši lehkou gallskou krev.
Nač vše staré strkat do vat?
Nutno novou zkomponovat,
chcem-li jíti s dobou v před;
a to hned.
Není třeba sahat do extremit,
ale hymnu musíme mít.
Nelze věru dohlédnouti ani,
co by ostrostřelci, veteráni,
hasiči a spolků počet nemalý —
co ti by si bez ni počali?

Potrvá-li nynější stav shnilý,
to abychom náhle zarazili

všechny svátky, neděle a
výročí i jubilea,
veškery
uvítací večery,
slavnostní dny dějinné —
ne?

Tím by porušen byl nesystematicky
dosavadní vývoj historický.
Proto, aby zjedнала se náprava,
Národnímu shromáždění úkol nastává,
máme-li být v pravdě samostatní,
složit novou, lepší hymnu státní.

Usoudiv tak, poslanec pan Neomylný
podal v tomto smyslu návrh pilný,
o němž byla začata
ihned debata.

Aby objasnil tu věc,
člen N. S. dr. Plesnivec
(státoprávní demokrat)
ved' snůšku těchto dat:
„Pánové! Jsem mluvčím strany,
která prosta zbabělosti, hany
zachovala sobě čisté ruce
v době nejhroznější persequce,
hájíc jako nerozborný val
národní náš ideál.
Proto také ucítla cele
na svém těle
(ovšem vědouc proč a zač)
černožlutý karabáč.

Byť by stanoviska byla různá,
každý objektivní člověk uzná,
že to hlavně ona byla,
jež se nejvíc zasloužila
vedle vojska dohody
o dobytí svobody.
Nyní, dosáhnuvši cíle,
neslevila na své síle
ani o gram,
majíc asi tento program:

Každý se tu s každým shodni!
Nejsme třídní, nýbrž všenárodní,
nám je stejně milý dojista
dělník jako kapitalista,
musí však bez nejmenšího reptání
každý plnit dějinné své poslání:
Podnikatel brát,
dělník pracovat.

Jenom tak se všechny vrstvy slijí
v ideální společenskou harmonii,
jen tak dojde každý svého práva.

Třídní boj se u nás neuznává,
nejsme po té stránce zbrkle radikální,
nejsme socialisté, jsme ‚sociální‘,
potíráme marxistický dogmatismus.

Všechno ostatní je holý bolševismus,
jehož hrozné potřít praktiky
základem je naší taktiky,
neboť kde se zakoření tento zjev,
tam se v proudech cedí krev,

tam se páše ukrutenství
beze všeho milosrdenství.
Pro ten postup naše předáky
zovou ‚měšťáky‘,
což je za všech okolností
zkreslování skutečnosti,
nízký nepřátelský trik;
copak Machar, Herben, Dyk?
Jejich literární dráha?

Aha!

Ovšem jednu věc rád uznám sám:
Nepřejeme náhlým revoltám,
ať si křičí jak chce červený voj,
jádrům zdaru je jen klidný vývoj,
vše se zdárně překoná
jenom cestou zákona. —
To jsou k obecnému blahu klíče.
A teď, co se věci samé týče:
Chtíc, by všechen lid byl nassát
duchem vyložených zásad,
odborníky přibravši si k radě
navrhuje strana moje vládě
po zralém a objektivním uvážení
toto nové hymny znění:

„Kde domov můj? Kde domov můj?
Vrstvy horní, vrstvy spodní
v jedné straně všenárodní
spojeny jsou nejúže —
bolševik tam nemůže.
A to je ta krásná země,
[: země česká, domov můj :].“

Unešeni, kouzlem slov těch jati,
zatleskali státoprávní demokrati;
pronesše pak řečníku své gratulace
svorně odebrali se do restaurace.

Vše se utišilo; v tom
povstal bratr Hrom,
aby přednesl ve formě rétorické
požadavky české strany socialistické:
„Pánové! Jsem mluvčím strany,
která prosta zbabělství a hany
zachovala sobě čisté ruce
v době nejhroznější persekuce,
hájíc jako nerozborný val
národní náš ideál.
Proto také ucítila cele
na svém těle
(ovšem vědouc, proč a zač)
černožlutý karabáč.
Byť by stanoviska byla různá,
každý objektivní člověk uzná,
že to hlavně ona byla,
jež se nejvíc zasloužila
vedle vojska dohody
o dobytí svobody.
Nyní, dosáhnuvši cíle
neslevila na své síle
ani o gram
majíc asi tento program:
Není to již požadavek utopický,
chcem-li stát mít socialistický.

Východiskem z dnešní situace
je jen socialisace,
k níž se všechen vývoj obrací
ať si cokolivěk tvrdí měšťáci;
ztracen je, kdo míří jinam.

K tomu ovšem připomínám,
že náš postup při tom určí
jenom velká práce tvůrčí,
prostá všeho skepticismu.

Zásadně jsme proti bolševismu,
čehož důkaz pádný je,

že se česká legie
jak se snadno každý nadá,
hlavně z naší strany skládá.

To, jak přáli by si mnozí,
ovšem nijak neohrozí,
naopak, spíš vynutí
zamýšlené splnutí,
po němž stejnou touhou jati
jsou i sociální demokrati,
takže možno vstříc mu hleděti
ještě během dvacátého století. —

To jsou k obecnému blahu klíče;
pokud věci samé pak se týče,
odborníky přibravši si k radě
navrhne strana moje vládě
po zralém a objektivním uvážení
toto nové hymny znění:

,Kde domov můj? Kde domov můj?
K jednotnosti harmonické
zájmy socialistické

s národními umí slít
drobný pracující lid.
A to je ta krásná země
[: země česká, domov můj :].“

Unešeni kouzlem řeči té
zatleskali čeští socialisté;
pronesše pak řečníku své gratulace
svorně odebrali se do restaurace. —

Na to hned se chopil slova
Ph. dr. Myšák (strana pokroková):
„Co tu řečník uved', s tím
v hrubých rysech souhlasím,
neboť kdo je pravý realista,
nemůže být nesocialista.
(Nelitujem známých zabloudilých ovcí;
to nebyli praví pokrokovci,
jejich taktika se zhroutí.)
— Zbývá ještě podotknouti,
že, jsouc věrna cílům Masaryka,
pokud konfessiijní otázky se týká,
strana hlavní důraz klade
v naší republice mladé,
chtíc ji míti novým duchem provátu
na rozluku církve od státu.
Ohledně pak hymny pozměnění
navrhuje asi toto znění:

,Kde domov můj? Kde domov můj?
Nad svobodnou zemí naší

Volná Myšlenka se vznáší,
panuje duch zdravý tu,
smysl pro realitu.
A to je ta krásná země,
[: země česká, domov můj :].“

Upomínaje na úplňkovou lunu
pevným krokem vystoup' na tribunu
blahovůlí jenom záře,
s trikolorou na čamaře,
zvyklý na sněmovní ryk
Josef Balšán, agrárník.
A jak divý orkán, jenž by hory skácel,
mohutný hlas jeho náhle zaburácel:
„Pánové! Jsem mluvčím strany,
která prosta zbabělosti, hany,
zachovala sobě čisté ruce
v době nejhroznější persekuce,
hájíc jako nerozborný val
národní náš ideál.
Z českých aktivistů smečky
nadělala břechky,
právě ona zdeptala
Tobolku a Šmerala,
kdo se před ‚Venkovem‘ skryl,
toho ‚Večer‘ dorazil.
Neústupná, trvdošijná,
prohlásila *čtvrtého* již října,
že tu válku, jak vše zraje,
Rakousko as nevyhraje;
potřela tak důstojně a v klidu

černožluté ‚Právo Lidu‘,
jež, za porážku se mstít,
štve teď stále víc a víc.
Ale byt' by stanoviska byla různá,
každý objektivní člověk uzná,
že to hlavně ona byla,
jež se nejvíc zasloužila
vedle vojska dohody
o dobytí svobody,
navzdory všem tajným paktům.
To je faktum.
Větších vlastenců nad zemědělce není.
Oni byli válkou nejhůř postiženi,
žádná třída netrpěla více.
Byly u dělníků rekvisice?
Zavřeli snad některého úředníka
jako keřasa a lichevníka?
Všechna tato zla po celé délce
stihla vždycky jenom zemědělce.
Značně zřídli válkou naše řady,
neboť všechny dosavadní vlády
vybíjíce tím svůj vztek
sebraly nám dobytek,
ale lidu zástupové valní,
(vyjma demokraty sociální)
aby přes klevěty jejich zmijí
dokázali nám svou sympatií,
nejednou se s námi dělili
o poslední košili.
Jediný jsme živel státu věrný,
klidíme však za to nevděk černý.
Chce-li aprovisaci,

tu se kde kdo na nás obrací,
sotva ji však nasbírá,
už se o nás otírá,
že prý obíráme chudé-nechudé.

Takhle dál to prostě nepůjde.
Počkejte jen, až my vstanem,
ukážeme, kdo je pánem,
kdo se lépe ubrání —
my anebo socani!

Pro vlast udělali jsme již dost,
splnili svou povinnost,
o to netřeba se hádat.

Ted' však nesmí nikdo žádat,
bychom sotva vyšli z poroby,
vydali své zásoby,
které mravenčí jsme plí
časem sobě shromáždili. —

Za to všechno na oplátku
při dělení velkostatků
nutno — v zájmu legií —
dbáti v první linii
hlavně našich požadavků.

Jinak zahájíme stávkou,
neslevíme ani o gram:

Tot' náš program,
to jsou k obecnému blahu klíče.

Pokud pak se věci samé týče,
po zralém a objektivním uvážení
navrhuji toto nové hymny znění:

„Kde domov můj? Kde domov můj?
Mouky zásoba je skoupá,

v ceně žito, ječmen stoupá,
brambory i dobytek —
    rolník má však nadbytek.
A to je ta krásná země,
    [: země česká, domov můj :].“

Protivníků sykot zdrcující
    přeaplaudovali agrárníci;
pronesše pak řečníku své gratulace,
    svorně odebrali se do restaurace.

Aby vybouřil své city,
    v jádře potřel vývody ty,
vyvrátil tu každý omyl,
    vyvstal soudruh Hybernomil:
„Soudruhové, proletáři!
    Krev se ve mně hněvem vaří,
jedna věc už dnes — je jistá:
    Bílý terror se tu chystá,
aby pobil jako kat
    všechn proletariát,
štvanice se vede stálá
    na Munu a na Šmerala
zloba číší bezměrá
    z agrárního ,Večera‘,
jemuž přizvukují místy
    jiné buržoasní listy,
chtíce všechny dělný lid
    pomordovat, pomlátit.
V našem novém českém státě
    střední stav jen tone v zlatě,
jež mu pracující lid

musí shromáždit.
Ale pozor měšťáci!
Karta se již obrací,
co Rakousko v pánu dříme,
ničeho se nebojíme,
kdo za války zůstal schován,
dnes je rehabilitován,
provedl' svou záchranu
jenom vzhledem na stranu.
Zkrátka ať si kdo chce co chce říká,
komunistickou buď republika!
Jestli ne,
rudý terror nastane.
To jsou k dnešní situaci klíče;
pokud věci samé pak se týče,
po zralém a objektivním uvážení
navrhuji toto nové hymny znění:

„Kde domov můj? Kde domov můj?
Není papežů ni králů
pro Internacionálu,
proletáři, spojte se,
buržoové, třeste se!
Hranic nezná žádná země,
[: ani česká, domov můj :].“

Uneseni, kouzlem slov těch jati,
zatleskali sociální demokracii;
pronesše pak řečníku své gratulace,
svorně odebrali se do restaurace.

Muso dobrá, Slitovnice,
přidej trochu intuice
ubohému básníkovi,
neboť věru nevypoví
ani nejumělečtější péro
velikých pravd tisícero,
jejichž poznání svět vděčí
pádné, velkolepé řeči,
kterou pronesl ze zvýšeného místa
soudruh Ignatz Löwy, český centralista.
Dovol, abych lidu skýt' — ach,
jenom zcela krátký výtah:
„Nenalézám pro vás jména,
bando jedna zatracená,
buržoové, měšťáci
zralí pro separaci!
Všechny by vás měli vydat katu,
okradači proletariátu,
celý parlament ten váš
rozsekati na guláš,
Proč se jen ta naše milá
říš' rakouská rozbořila,
ta přec měla — bez repliky —
smysl pro nás bolševiky,
chvilí tou, kdy Vilém šel,
dělný lid náš osiřel.
Znám vás všechny, hnusné otrokáře,
vím, že chcete proletáře,
když je v bahně vaše bryčka,
oloupiti o Koníčka,
vím, že chcete, bando Hunů,
vypovědět Klapku, Munu,

abyste pak řádili
jako v žitě kobyly.

Však vám, chlapi bude úzko,
až sem na vás přijde Rusko
do smíchu vám sotva bude
pod komandem gardy rudé,
jež vás musí učit znát,
co je proletariát.

Ta už zkrotí vaše nízké chtíce!
— Pokud věci samé pak se týče,
věz, ty kapitalistická spřeži,
že nám na tom nezáleží,
že je nám to lhostejné,
je-li hymna nebo ne.
Ale aspoň k vůli poučení
navrhujem' toto znění:

„Kde domov můj?
Že v Čechách? Fuj!
Tam je naše domovina,
buržoů kde cháska líná
rozdrcena je na krém
svatým rudým terrorem.
Jenom tam je krásná země,
jenom tam je domov můj. —“

Vítězství své majíce za jisté
zatleskali Čeští centralisté;
pronesše pak řečníku své gratulace
svorně odebrali se do restaurace.

S důstojností vlastní jeho stavu,
v černém hávu,
trpělivý jako čekanka,
msgr. Onufrius Kudlanka
(česká strana lidová)
pravil takto do slova:
„Ač můj výklad moh' by býti přepoučný,
vzhledem k pozdní hodině chci zůstat stručný.
Naše strana
ukrutně je pronásledována;
vůdčí osobnosti jsou, toť jisté,
vesměs pohané a atheisté,
takže naše posice
podobá se nejvíce
— ať jen mírným zůstanu —
oné prvních křesťanů.
Každý katolík vám poví,
že od doby Neronovy
nezažila naše strana
(ni za Diokleciána,
Juliana Apostaty ani),
takového pronásledování:
Otírá se o nás kdokoli,
vyhazování jsme ze školy,
muka se nám pojí k muce
(viz jen zákon o rozluce)
a — žel — všechno toto
jenom proto,
že prý zmeškali jsme bídňě
poslední vlak z Vídně,
což je z plna
pomluva jen zlomyslná:

Ujišťuji vás,
že jsme přišli včas;
za to nemůžeme, vážení,
že ten vlak měl trochu zrychlení.
Včas jme přišli. Ale pískej nebo syč,
vlak byl pryč. —
Dále máme příliš malé zastoupení.
Lid náš není
ani kapitalistický,
ani socialistický,
ani agrárnický,
nýbrž katolický.
Náleží nám tudíž podle práva tu
ještě aspoň 200 mandátů,
v čemž by jenom prospěch obecný byl skrytý,
neboť bez nás není morality.
To jsou jediné ku blahu klíče.
A teď, co se věci samé týče:
Chtíc, by všechen lid byl nassát
duchem uvedených zásad,
vyložených blíže v ‚Obzoru‘,
strana má je toho názoru,
že se nové státní lodi
nejlépe za hymnu hodí
— haňte návrh ten či chvalte —
přec jen staré ‚Gott erhalte‘“ — — —

Muso dobrá, lepotvárná,
běloloktá, veršodárná,
výmluvnosti studno živá!
Poznovu Tě básník vzývá:
Dej mu ještě trochu více

svojí božské intuice,
aby zmohl úkol těžký nemálo:
Říci, co se po těch slovech událo.
Ne snad, abys myslila,
Muso dobrá, přemilá,
že, jak někdy se to stává,
nastal lomoz, sykot, vřava —
Muso dobrá, přemilá,
to bys se tu mýlila:
Z poslanců tam nezbyl ani jediný...
— Proč?!? — Vždyť byly již dvě hodiny!!
Domníváš se Muso snad,
poslanec že nemá hlad?! —

Kdo to neschvaluje, ať se postí.
Zkrátka, díky té okolnosti,
ať to zní jak libozvuk či hiat,
návrh poslední byl přijat.
V novinách pak stálo tučně, jasně,
že byl schválen v pravdě *jednohlasně*.

Karmínová garda

Hrdinský epos o šesti zpěvech

Zpěv první

Telegram

Z nařízení lidového komisariátu
a na přání veškerého proletariátu,
hodlající setrvati na vytčené dráze,
vyrozumíváme sovět „Práva Lidu“ v Praze:
Soudruhové! Nelze mařit času dlouhou řečí;
Republika sovětů je v zřejmém nebezpečí,
svoboda je ohrožena, tma si razí cestu,
neb se buržoové nevejdou již do arrestů.
Stále sice na všech stranách vítězíme skvěle,
přece však nám denně rostou noví nepřátelé,
neboť nevyhnula se ni jedinému místu
agitace dohodových imperialistů,
takže Sever, Jih i Východ v bojiště se mění —
(ještě tak, že Západ jeví pro nás pochopení).
Také protirevoluce stále pikle ková,
podporována jsouc kapitálem Savinkova,
k ní se přidal na vzdory svým dosavadním praxím
buržoasní zaprodanec, škrabal Gorkij Maxim;
co nás zítra může stihnout, věru nikdo neví,
zkrátka dobře, situace kritickou se jeví,
hrozivě se stahují nad námi mraky černé:
ku pomoci voláme vás, poslední své věrné,
nedejte, by mrtvý cár nás za obojek vodil,
na pomoc nám pošlete své rudé gardy oddíl!

Věříme: Vy navrátíte Rusku *raison d'être*,
neboť víme, že jste doma na buržoy metr,
vaší vůlí stepi změnění v přeúrodný park se,
pročež zapřísaháme vás jménem Karla Marxe:
Zachraňte nás, ukažte svůj um!
Trocki-Bronstein, Lenin-Zederblum.

Zpěv druhý *Válečná rada*

U nádraží státní dráhy
Hybernská je ulice;
tam se k tajné schůzi sešla
celá česká pravice,
totiž Stivín, Němec, Baštýř,
Tobolka, Čech a tak dál —
soudruh Šmeral přirozeně
konferenci předsedal.
„O loyálnosti Prahy“
začal právě mluvit Groš,
když do dveří náhle vrazil
s telegramem listonoš — — —

— — — — —
Nemoh' větší jástot vzniknout,
kdyby náhle nastal mír,
nežli, když ho shromážděným
přečet' Šmeral Bohumír.
Hlasem hladového tygra,
až se v základech třás' dům,
unisono vzkřik' sbor celý:
„Vivat Trocki, Zederblum!!!“

Jako rachot hromu rostl
nekonečný, děsný řev;
Stivín škákal, štěstím divý:
„Chci žrát maso!! Chlastat krev!!!“
Baštýř tleskal, že to znělo
jako výbuchy sta pum,
Němec volal se Šmeralem:
„Hanba, smrt všem buržoům!“
Soudruh Macek buše na stůl,
křičel: „My tam zameteme!“
Groš chtěl celý tento případ
oslaviti banketem. —

Konečně, když aspoň trochu
utišil se bouře vír,
vylez na stůl, jal se mluvit
doktor Šmeral Bohumír:
„Soudruhové! Čas je drahý —
bratřím v Marxu na pomoc
vypravíme okamžitě
veškerou svou brannou moc.
Schází nám jen schopný vůdce...
Nerad bych ten úkol bral...“
Jen to dořek' nová salva:
„Vivat Šmeral-generál!!!“
„Nerad jen se podrobuji,
čas však volá ku práci:
Nařizují všeobecnou
mobilisaci,
volám pod vlající prapor
našich nových rudých čt
všechno české proletářstvo

od devíti do sta let.
Kdo by nechtěl poslechnouti,
nebo třeba reptal jen,
podle válečného práva
na místě buď zastřelen. —
Stivín jezdí na Pegasu
jako cowboy prérií:
bude tedy dělat rudou
kavalerii —“
Ten však při těch slovech zbledl,
zelený jak lopucha
přistoupil ke generálu
šeptaje mu do ucha:
„Bratře! Na frontě tři léta
krvavou jsem viděl zář;
nemoh' bys mi raděj' svěřit
nějakou tu kancelář?...“
Šmeral od hlavy až k patě
přeměřil ho: „To jsi muž?!
Co je pefél, to je pefél,
budeš poslouchat a kuš! —
Dále: Groš buď admirálem,
a to ne jen náhodou:
nikdo totiž neumí se
jak on držet nad vodou;
Tobolka kdys' přemistrně
vylít' z Listů Národních,
pročež nejraději jemu
vzduchoplavbu svěřil bych;
soudruh Němec, ten má hubu
jako těžká houfnice:
k artilerii se bude

hodit ze všech nejvíce;
Exellence doktor Fiedler —
když tě volám, tak křič ‚Hier!‘ —
překlenul by každou propast,
z toho bude pionýr;
Fořt — „Hier! Hier!“ „— se za feldjägra
hodí přeznamenitě,
Baštýř, chudák, invalida,
ten musí jít k sanitě —
Válečný plán v hlavních rysech
celkem ukončen je tím;
chce snad někdo něco dodat?
Každého rád vyslyším.“

„— Budem' musit, jak je vidno,
mašírovat do dálky,
nesmělý se ozval hlásek
ex-poslance Maštálky,
„tu se hodí k osvěžení
nejlíp, což je na snadě,
dobrá, čerstvá marmeláda;
vagon bych měl na skladě...“
„To se neříká tak nahlas,
Groš ho zakřik, — „chytráku!
Když to nikdo neví, dodej
třeba tisíc metrů.“ —
Na to povstal Edvard Baštýř:
„Důležitý návrh mám:
Měli bychom zaslat vládě
holdovací telegram.“
„K tomu jindy,“ namít' Němec,
„dosti času najdeme;

Nyní otázka je tady:
jak svou gardu nazveme?
Červená je tuze málo,
rudá také — kampak s ní!
Navrhují: *Karmínová*,
to přec zcela jinak zní!“
— Tento nápad účinkoval,
jak by mrtvý povstal z már;
celý sbor hned tleskal, volal:
„*Karmínové gardě zdar!!!*“
Šmeral dojat tisk' mu ruku:
„Bravo, bravo, soudruhu!
udílím ti nový řád svůj
,pour mérite' — ,pro zásluhu'. —
A vy druzí hrdinové —
nebojte se útrap, slot;
zítra v deset hodin ráno
vydáme se na pochod!“

Zpěv třetí

Cestou

Trram, tam, džina, džina, bum!
Osvobodit Rusko jdou
Šmeral se svou armádou —
Trram, tam, džina, džina, bum.

Karmínový prapor vlaje,
země duní, hudba hraje, —
muži jako z ocele

zpívají si vesele:
„Trram, tam, džina, džina, bum!

My jsme garda, trala, trala,
život dáme za Šmerala,
my jsme garda, trala — lum,
náš je, náš je Zederblum!
Trram, tam, džina, džina, bum!

Bojíme se hajta, hajta,
v Rakousku jen policajta,
ale tady, ho — ho — ho,
neleknem se nikoho!
Trram, tam, džina, džina, bum!

Nežli Kramář, ita, dryta,
to je milejší nám Titta,
ruku radš mám ve fáči,
než ji podat Klofáči.
Trram, tam, džina, džina, bum!

Vykašlem' se, bravo, bravo,
na to české státní právo,
agrárníci, trata — ta,
největší jsou prasata.
Trram, tam, džina, džina, bum!

Už jdem' na vás, buma, puma,
nepřátelé Zederbluma,
utíkejte, chi — chi — chi!
Nejdřív půjdem na Čechy.
Trram, tam, džina, džina, bum!

Až je zajmem', tany, dany,
potáhneme na Číňany,
na konec si, hyjo — hy,
ponecháme buržoy.
Trram, tam, džina, džina, bum!

Rusko bude, tyja, dryja,
svobodné jak Liberia,
pod komandem, trala — la,
Stivína a Šmerala.
Trram, tam, džina, džina, bum!

Až se do Čech navrátíme,
tam to teprv roztočíme!
Pověsí se mik — mik — mik,
kdo nebude bolševik.
Tramtarára, tramtarára,
džina, džina,
bum!“

Zpěv čtvrtý

V Moskvě

Slunce stejně usměvavé, vнадné,
ať si v Rusku car či Lenin vládne,
vzešlo právě nad Moskvou,
když tu náhle městem z čista jasna
počala se šířit zpráva spasná:
„Šmeralovci už tu jsou!“
— Bronsteinovu radost slova nevypoví:
„Šmeral ante portas!“ vzkázal Leninovi,

svolal ihned sověty,
zmobilisovat dal rudé gardy oddíl,
by ho se vší poctou k městu doprovodil,
vyšel jemu v ústrety.

Podobna jsouc orlu s vlajícími péry
zahájila průvod jízda s mašinkvéry,
s ní táh' bajonetů les,
totiž z části garda, Lotyšové dílem;
v čele všeho vojska jel na koni bílém
soudruh Nathan Teweles.
Neminuli ještě Vrabčí Hory skorem,
když se sešli s prvním Karmínovým sborem:
kráčel v plné parádě,
zřev je, propuk' v jásot, jenž se popsat nedá;
„*Na zdar!*“ vzkřikl kdosi (— běda, třikrát běda! —)
v povznešené náladě...

Kéž by se byl, zrádce, nikdy nenarodil!
Neboť, jak jen zaslech' sovětový oddíl
tuto hloupou ovaci,
zapomenuv, že je Lenin vždy to hlavní,
zvolal: „Spaste duši, kdož jste pravoslavní!
To jsou Čechoslováci!“

— Podobna jsouc orlu s vlajícími péry
zahájila útěk jízda s mašinkvéry,
za ní bajonetů les,
totiž z části garda, Lotyšové dílem,
v čele všeho vojska pak na koni bílém
soudruh Nathan Teweles.
Zaduněl tu Šmeralův hlas mocně znící:

„To je omyl, soudruhové bolševici,
ihned všechno spravíme!
Obrat'te se, čacká jízdo i vy pěší!
Vždyť my přece nejsme vůbec žádní Češi,
my jen česky mluvíme!
My jsme ‚parta Stivín‘, nebojte se zrazy
jdeme s povolením naší c. k. vlády
revoluci na pomoc!“
Gardisté se zastavili, kleli málem:
„Bože, my jsme utíkali před Šmeralem,
to je přece trochu moc!“
Pak se teprv radovati mohli cele:
„Zdrávi buďte, vítejte nám, spasitelé,
šťěstím pláče celá Rus;
dovolte, ať stisknem' vaše chrabré ruce:
Vámi bude sklána protirevoluce,
půjdeme jí na funus!“

Ve městě je očekával projev nový:
Stála tam za přítomnosti Leninovy
na náměstí kapela,
která, jak je zhlédla ulicemi brát se,
neidřív „Rudým praporem“, pak „Písni práce“,
„Wacht am Rheinem“ zahřměla.
Krátce dobře, uvítání bylo skvělé,
neboť všechny osobnosti podezřelé
byly v zájmu pořádku,
aby třeba jedovatostí svou zmijí
nerušili všeobecnou harmonii
krkem dány v oprátku.

Zpěv pátý

Úřední zprávy Karmínového hlavního stanu

1. t. m.

Nevylíčil by zpěv barda,
co dnes Karmínová garda
za vedení Šmerala
vybojovala.

Jako lvi se všichni bili,
až posléze prolomili
bojovností hořice
nepřátelské posice;
porazili v běhu jarém
vojsko podplacené carem,
postupují stále víc.
Zajatců je přes tisíc,
kteří byli podle zvyku
všichni popraveni v mžiku,
neboť byli, bídáci,
Čechoslováci.

2. t. m.

Takoměř na frontě celé
roste odpor nepřítel,
který, jak jsme zjistili,
přibral velké posily.

Tobolka dnes srazil svého
letce pětadvacátého,
Grošův obrněný člun
potopil sto třicet tun.

3. t. m.

Když vojsko úkoly své vyplnilo
a nepřítele zcela porazilo,
dle rozhodnutí nejvyššího stanu
zpět zase bylo vzato podle plánu,
kterýžto podnik, důmyslně snován,
od nepřítele nebyl pozorován.

4. t. m.

Včera hnal nepřítel od rána zase a zase
vojsko své k útoku v hluboce členěné masse.
Marny však zůstaly veškeré námahy jeho
zásluhou vrchního velení osvědčeného.
Kde vnikl do našich linií, na ráz
zase ho vypudil protináraz.
Jinak byl všude, kde z posic šel ven,
s velkými ztrátami odražen.

5. t. m.

Včera byly boje nad obyčej kruté;
trochu zpět jsme vzali voje předsunuté,
které nepříteli ke zlosti
vyhnuly se s velkou pružností.

6. t. m.

Nepřátelé jenom zvolna postupují,
operace podle plánu pokračují.

Leninův telegram Trockému:

Definitivně jsme poraženi;
zachraň rychle všechno naše jmění!

Zpěv šestý

*O nevidané a neslýchané odvaze a statečnosti,
s jakou soudruh Šmeral protirevoluci potřel a věc
proletariátu zachránil*

Ó proč's mi, Muso, proč's mi jazyk jiný,
bohatší, lepší nedala,
bych vylíčit moh' skutek přehrdinný
soudruha JUDra Šmerala!
A byt' bych sto let hledal v zemi širé,
rovného nenajdu mu nic:
Zastíněn muromský jsi bohatýre,
tlí v prachu Marko Kralevic,
tlí v prachu se svou ochránkyní — vílou,
je konec, konec s Achillem,
jak ubohý je Samson se svou silou
před Bohumírem Šmeralem!

— — — — —
Těžko je psáti tato žalná slova,
ó srdce bolševické, kvil:
Zničena slavná garda Karmínová,
jen Šmeral jediný z ní zbyl...
Zatím co běsnilo nad mrtvolami
nepřátel plémě nelidské,
opuštěn, s truchlivými myšlenkami,
v jezero hleděl Kaspické.
Však náhle, přeodvážné statečnosti
a chrabré udatnosti pln,
se ponořil až po holenní kosti
do namodralých jeho vln,
a nedbaje již zimy krutých šlehů,
hloub ponořil se, až po pás —

tu vystoupilo moře ze svých břehů
o tři tisíce metrů as,
a když se, v srdci svatý oheň maje,
potopil ještě malý kus,
tu zaplavilo vodstvo Himalaje
a s nimi celou širou Rus. —
V tom postavení čekal jistou dobu,
až bylo možno za to mít,
že všechnu protibolševickou zlobu
musilo moře utopit.
Pak vylez' (vody ihned opadaly)
a stanul širé na pláni.
Vítězným okem rozhlédl se v dáli
v posledním slunce zaplání.
Úsměv mu zářil na ruměných lících;
Až k samým krajům obzoru
zřel hekatomby mrtvol hnisajících,
rudého zrádců terroru.
A všude těžký zápach, který dusí
vyschlého jako výpar dna...
„Ted' teprv“, vzdychl, „širá, svatá Rusi,
ted' teprv' budeš svobodna...“

Psáno v létě 1918

Sketa

Tragedie o jednom dějství

SCÉNA

Temný les. — Děj odehrává se v noci před volbami.

SBOR DUCHŮ (*skuhrá hlasem hrobovým*):

Je pozdní večer — červenec,
je červenec, je voleb čas,
kortešů zve ku volbám hlas,
lid raduje se, že má „hec“.
O volbách řeční kandidát,
voličům lže své lásky žel,
a v obavě, by nepřišel
v poslední chvíli o mandát,
dí každému, kdo kráčí kol:
„Občane, vol mne... vol mne... vol...“

LOUPEŽNÍK (*přichází zleva*):

Do lesa na noc musím jíti —
hrom do tohohle živobytí!

ZELENÝ DUCH

(*přistoupí k němu, od ostatních nepozorován*):

Příteli, nazdar! Jak se daří?
My kamarádi přec jsme staří.
Zmizel jsi jako do vody.
Co žena? Děti? Obchody?
Hm, bída, nouze; víme sami.
Však nezoufej: Je před volbami,

a chceš-li pomoci si v ráz,
odevzdej naší straně hlas.
Stran u nás je sic velmi mnoho,
však, příteli můj, nedbej toho,
nedbej, co mluví socani,
hlasuj pro stranu agrární,
jež bystrostí své politiky
je takřka sloupem republiky.
A nežli mine rok a den,
bohatě budeš odměněn,
neb velkostatky když se dělí,
jakž bychom na tě zapoměli?
Než vystřídá se rok a den
statek ti bude přidělen.
Nu, brachu, my se shodnem spolu —
zde vezmi lahev alkoholu...

LOUPEŽNÍK:

Rád, rád bych... za tu lahev dík...
však já jsem lump a loupežník...

ZELENÝ DUCH:

Hahaha! Brachu, ty jsi naivní!
Jen vstup do strany, roli hraj v ní
ať lump jsi, keťas — bez těch, ach,
by stranu brzy stihl krach...
Však nesplet' si při skrutinu
svou kandidátní listinu!

Odchází k ostatním.

BÍLÝ DUCH (*nepozorovaně přistoupí k LOUPEŽNÍKU*):

Oh, kollego, kde bereš se tu?
Ta náhoda! Chceš cigarrettu?
Jen víc si vezmi, kolik chceš,
je o ně nouze — vím to též,
vždyť co do příjmů vrstvy střední
dnes patří místo na poslední,
dělník má všeho, co jen chce,
však my — my, intelligence?
Člověka schvátil světobol by.
Než jedna spása kyne: Volby!
Je dáno tobě na vůli
vzít kandidátní ceduli
a jí do domu svého vnést
jediným rájem blaho, štěstí,
když totiž budeš volit v ní
demokracii národní,
neb věz, že pouze tato strana
tvých zájmů dbát je povolána,
jen ta tě sprostí od bídy,
jsouc povznesena nad třídy,
jen ona spasí republiku
od krvelačných bolševiků,
jen ona ví, co možno je
dosáhnout cestou vývoje,
jen ona pravý ráj dá světu —
nu, zkrátka... tu máš cigarrettu.

LOUPEŽNÍK:

Rád, rád bych... za kuřivo dík...
však já jsem lump a loupežník...

BÍLÝ DUCH:

Co na tom? Nám jsou všichni vhodní,
naopak: My jsme všenárodní
a v národě je počtem hlav
snad nejsilnější lumpů stav.
Jen neboj se a při skrutinu
dej dobrý pozor na listinu!

Odejde k ostatním.

ČERNÝ DUCH

(přistoupí nepozorovaně k LOUPEŽNÍKOVI):

Jak svědčí všechny příznaky,
ještě se dějí zázraky:
Jak dospěl jsi sem k tomu místu
můj milovaný bratře v Kristu?
Ah, ovšem: Nouze o byty —
a ty jsi celý ubitý.
Jak strašná života jsi tího!
Nechceš snad kousek telecího?
Jen ber si, nic se nepýře:
To posílí tě u víře,
a té je třeba v době voleb;
nám, bratře, jde tu takřka o leb,
vítězství pekla nastává,
nespasí-li nás Morava.
Tys, hochu, pokud vím, byl vždycky
horlivý křesťan katolický —
jistě i teď přes terror mass
nám, doufám, odevzdáš svůj hlas,
neb ze směsi stran přemnoha
my jediní jsme od Boha,

přes nevěreckou dnešní éru
hájiti chceme zájmy kléru,
kterýžto zápas přesvatý
nám vybojuje Bůh a Ty,
moc ďáblova se bídne zhroutí —
mohu se tedy spolehnouti?

LOUPEŽNÍK:

Rád, rád bych... za telecí dík...
však já jsem lump a loupežník...

ČERNÝ DUCH:

Jdi, jdi, to ani slyšet nechci!
Jsme všichni lidé hříšní, křehcí,
však dáš-li straně hlas svůj jen,
je všaký hřích ti odpuštěn.

Odejde k ostatním.

ČERVENOBÍLÝ DUCH

(přistoupí nepozorovaně k LOUPEŽNÍKU):

Aj, bratře, nazdar! Jak se vede?
Hm, s námi všemi je to bledé,
hlad, bída všude, zajisté:
Proto jsme socialisté,
námezdní nahradit chcem' práci
obecnou socialisací
všech průmyslových oborů
(ne ovšem cestou terroru,
tou bychom nikam nedospěli)
a vlastní zájem tvůj ti velí,
bys podpořil v té snaze nás

a při volbách nám dal svůj hlas.
— Než, aby úspěch tvůj byl čerstev:
Máme tu hojnost ministerstev,
v jichž pravomoci okruhu
by bylo vzít tě za sluhu...
Tím zmizí všechna tvoje chmura:
Ó bratře, to je sinekura!
Takový sluha, to je pán!
Vším komfortem je obsypán
a zmůže víc, když čas to žádá
než celá ministerská rada.
Své štěstí tedy nepropas,
odevzdej straně náš hlas,
na listinu však pozor si dej
a nikomu to nepovídej!

LOUPEŽNÍK:

Rád, bratře, rád bych jistě... dík...
Však já jsem lump a loupežník...

ČERVENOBÍLÝ DUCH:

Nu, dosti, bratře, o tom dosti:
Vždyť to je vina společnosti
a správně theorie dí:
„Zločince dělá prostředí“.

Odejde k ostatním.

RUDÝ DUCH

(přistoupí nepozorovaně k LOUPEŽNÍKU):

Zdráv soudruhu bud' proletáři!
Co nového je? Jak se daří?

Zle jistě, jako jiných stům,
dík našim kapitalistům;
vždyť vidím, jak máš líce zhublé.
(Nu vezmi zatím tyto ruble.)
Říš rakouská přec byla jiná —
tím vším je republika vinna,
neb vláda její stranická
je zřejmě buržoastická.
Však, soudruhu, věř, bude lépe:
Na brány nová doba klepe,
co nejdřív' proletariát
si zřídí republiku rad,
vlády se zmocní soudruh Muna
a za pomoci Bely Kuhna
řád, jaký zříme na Rusi
přenésti k nám se pokusí:
To bude ráj, jenž všechno přeční.
Však než se tohle uskuteční,
než přijde naše hodina,
chcem účastnit se skrutina,
a při tom, soudruhu, jde o moc.
My spoléháme na tvou pomoc...

LOUPEŽNÍK:

Rád, rád bych... za ty ruble dík...
však já jsem lump a loupežník...

RUDÝ DUCH:

Do bolševických vod přec plujem —
takové zrovna potřebujem!
Ó, druhu, padni na mou hruď
a dvojnásob nám vítán buď!

Odejde k ostatním. Odbíjí půlnoc.

SBOR DUCHŮ:

Dvanáctá bje hodina —
den volební se počíná.
Ty, občane, se obav zhost'
a konat jdi svou povinnost!

LOUPEŽNÍK:

Bytosti mocné, posečkejte
a domluvit mi přeci dejte:
Za všechny vaše dary dík;
však já jsem lump a loupežník,
jenž seděl čtyřicetkrát v mále
pro zločiny své v kriminále;
a takovému chámovi,
jak zákonem se stanoví
— což všechny kombinace ruší —
volební právo nepřisluší...

DUCHOVÉ (*vrhnou se naň*):

Ha! Lotře! Sketo!! Pse!!! Pojd' blíž,
životem zradu zaplatíš!

*Rozsápou ho. — Nad zbytky mrtvoly hrobovým
hlasem:*

Tak bídně zahyň kdokoli,
jenž moji stranu nevolí!

Opona.

PARODIE

Otokar Březina: Píseň o chlebu

Chlebe obecní! Věčný prameni neztišitelného hladu!
Tajemný Pokrme silných!
Smrtelným zrakům nezbadatelná Směsi
zahořklých plodů, chutnajících popelem!
Mystický buřiči niter!
Zda vzpomínáš na onen výkřik úžasu zástupů nescíslných,
kdy prvně tisíce ohnivých jazyků přilnulo
k bronzu Tvé kůry,
neznalé věčných Tajemství, jež plasma Tvoje skrývá,
a vysokým obloukem, jak padající hvězdy
vyvrhlo Tebe do Neznáma fosforeskujících vod?
Trest slabých byl, že nepoznali tíži Tvých plodů
a lačnící útroby jejich zpívaly dále svou píseň
sténající prostorem jak třepot křídel polárních ptáků
v melancholickém rytmu tisíce rozvlněných harf.
Však odměnou silných, již do krve vssáli Tvou mízu
a v agónii rudé zmítali se do šera,
že nitra jejich, oplodněná polibků Tvých slastí,
vzbouřena divokým orkánem náhle se vzdmula
a za hromového rachotu
jak víření miliónů smutečných bubnů
opilá stoupala k výši,
poznavše zasmušilé horizonty Tvých Tajemství.
A z úst jejich, posvěcených poznáním kosmických
pralátek Věčna,
provátých mystickou vůní libanonského dřeva
vyšel Jsi, kouzelnou metamorfosou proměněný

v amorfní prstvar Hmoty
zároveň s vítězným hymnem, chorálem Kosmu:
Hořko je žít!

Karel Hlaváček: Madrigal věznů

(v obecní truhle)

Dnes zase noc je sychravá a vlhká jako včera —
nám slunce nikdy neozáří bledá pološera.
A do našeho Vězení ni měsíc nezasvítí —
my každým Hladem chtěli jsme, však nikdy Žízni mřítí.
Mdlá, dusná vůně jako od umírajících květů
nám obestírá nervósní (však lhavou) silhouettu
a v mrtvé ticho šedých, dávno neosetých plání
jen zřídka zazní ustrašených větrů naříkání.
Nemocných psů a nočních Strážců ironická mračna
ospale šklebí ústa svoje umdleností lačná,
stěn chorých zjevy neplodné, jež matně mlhou svítí,
nám v žilách od praotců zkaženou krev neroznítí,
je marno vše, je marno vše, dech nezavane svěží,
my nedojdeme k Pochodním, jež planou na pobřeží...
Tlí lhostejná tu nálada, tlí nálada tu šerá,
zvuk viol ztlumených sem nezní ani za večera.
Dnes zase noc je sychravá a stejná bude zítra —
až pozdě k ránu Truhla nás ze svého vyjme nitra.

St. K. Neumann: Zpěv rour

My roury vodovodové, dešťové a kanálové,
kovové, hliněné, staré i nové,
černé a bílé a modré a šedé,
zelené, červené, strakaté, hnědé,
nehybní podzemní dělníci
ve tvarech geometrických se rozbíhající,
ústící do Vltavy nebo do Botiče,
neznáme zármutku, radosti, chtíče,
necitelní k barometrickému tlaku
hltáme tisíce zahozených braků
a zapácháme.

My roury vodovodové, dešťové a kanálové,
nevíme, co to jsou měsíce, roky a dnové,
v noci i za světla mechanicky klokotáme,
chobotnice chapadly paralelními se zdáme,
za větrů, za dešťů, za zim i paren
z paláců, činžáků, radnic i zastaváren,
z divadel, bordelů, nemocnic, úřadoven
odvádíme tisíce strusek a kalů, a roven
je při tom nám bacil, ježž požíráme —
vše je nám jedno, ničeho nežádáme,
jen zapácháme.

My roury vodovodové, dešťové a kanálové,
nestaráme se o rozměry prostorové.
Pod uličkou tichou, jež v temnu se ztrácí,
pod hýřivou zahradní restaurací,

pod bulváry světlými, kde láska kvasí
ve jménu života i radosti i krásy,
v Anglii, v Sibiři, v Čechách i v Peru,
v Paříži, Tokiu, Rio de Janeiru,
lhostejni k všemu, co občané — bratři nám vysní,
klidně bubláme svou monotonní písni
a zapácháme.

Antonín Horák: Slavie vs. Sparta

Na hřišti v hvězdnatém kroji
jedenáct Slavistů stojí.
Goalman i beci,
nezdolní reci,
hrdy jak sojky
oboje spojky,
v žilách krev stydla,
uzřel-lis křídla —
než stoj!
Ten voj
vede v boj
zvyklý všem hrám
kapitán sám,
odpůrci zánik,
našim pak vítězství věště,
pevný jak kleště,
bujný jak vraník —
Vaník!!
Jedenáct hrdinů, symbolů síly
zdobí dress hvězdnatě červeno-bílý.
Než slyš,
dech ztiš,
Již
soudce odpískal
a boj započal.
Po řídké travině
podobna lavině
k brankové síti

Sparta se řítí;
kde jeden Slavista,
milion dozajista
dravých je katanů
krvavých Spartánů,
na každé místo ohrožené
nových mass nepřítel oblaka žene...

Ve chvíli úzkosti,
nouze a starosti,
Bože, mé srdce Tě volá! —
ta hrstka neodolá!

Však hled'!
Jak zed'
tu stojí ten šik hochů milých
ve krojích hvězdnatě červeno-bílých.
Spartánům vstávají vlasy,
nové a nové však shánějí massy,
silou neztenčenou
na branku útokem ženou —
oh!
Roh!!
Bože milý,
jsi-li
a jsi-li všemohoucí,
vyslyš ty modlitby žhoucí,
ten poslední sten tklivý —
bud' aspoň tentokrát spravedlivý!

A soudce písk';
zmírniv svůj trysk,

promluvil zablácen, podupán,
k mužstvu sám kapitán:
„Nepřítel mocný je, vítězství nejisté;
Slavisté!
Zazni váš zpěv,
každý vzbud' hněv,
bij se jak lev,
ze spartských cév
vyshootuj krev
k radosti děv!
Pomněte slavného našeho praporu,
k novému, slednímu vzmužte se odporu,
soucit každý ztrat',
bij, kopni, fackuj, mlat'!“

A soudce písk'.
Míč jako disk
vysoko nad mraků běl
vyletěl.
Již se ho zmocnila nepřátel kolena —
však hle tu goalmana!

Nešetře leb svoji mladou,
brillantní robinsonádou
na zem' se vrh',
míč k sobě strh',
a — hipp, hurrá, hop! —
v dáli jej kop'.
Za nim pak k spartánské síti
jedenáct Slávů se řítí:
Všichni jsou lítí,
oči jim svítí,

krev chtějí pít,
cizácký goal vzít;
nedbají toho,
že je na jednoho
sto divých katanů,
krvavých Spartánů:
Dvacet jich fackami zhubí,
dvaceti vyrazí zuby,
třiceti kolena utnou,
třicet do žaludku shootnou.

A tak ty děti
ku předu letí,
jak by šly do tance
nepřátel ke brance.
Vesele, bujaře, vlaje pln síly
dress jejich hvězdnatě červeno-bílý.
Hle! Již se blíží a ze tří metrů dále
Vaník pálí...
Tu jástot zní kol:
Goall Goal!! Goalll! Góóó!!!!

Mark Twain

Pohádka o Honzovi

Byl jednou jeden Honza. A ten nebyl nikterak hloupý, a neměl dvou starších bratří, kteří by se mu smáli, že ještě nebyl ve světě a on si to nevzal k srdci a nepřišel jednoho dne k matce a neřekl jí: „Mámo svažte mi uzlíček a já půjdu do světa.“

Naopak, bylo to takhle: Když dorostl, jedné čarokrásné, měsíčné noci vzal sekeru a rozmlátil lebky starému otci, pečlivé matce, pěti milým bratříčkům a šesti útlým sestřičkám. Ukázal se však při tom pravým getlemanem, pustiv na věčnost dříve dámy než pány. Potom ukradl, kde co bylo, mrtvoly nacpal do pytlů, prodal jako umělé hnojivo a v bázni boží odešel.

Policie zatím pátrala po vrahovi dle některých zpráv zimničně, dle jiných horečně. A výsledky byly ihned patrné: Ve třech dnech bylo pověšeno 27 nevinných lidí a 38 jiných odsouzeno k doživotní nucené práci.

Honza pak odebral se do blízkého města, aby tam pokračoval v lupičské kariéře. Cestou potkal, jak tomu v každé slušné pohádce musí býti, chromého žebráka, který jej prosil o almužnu. Když si Honza před ním jen odplivl, vyskočil chromý jako jelen, ale neřekl mu: „Věz, Honzo, že nejsem obyčejný žebrák, ale král lesů a chtěl jsem tě jen zkoušet atd.“, jak se za normálních okolností děje, nýbrž spustil: „Sakramenskej pacholku jeden... atd.“ V řadě výrazů, nesvědčících o zvláštní jeho náklonnosti k Honzovi, projevil vážné pochybnosti o neobydlenosti jeho vlasů, o legitimitě jeho původu, ba vůbec o jeho lidské postatě, již z důvodů nedosti logických zaměňoval za zvířecí. Honza dostal vztek a dal žebrákovi takovou do žeber, že se nešťastník příštího dne ráno bolestí oběsil.

Pak potkal náš hrdina psa, jenž mu vykousl z lýtka asi půl libry masa. Praštil ho holí a pes se neproměnil ani v krásného prince ani ve spanilou princeznu, nýbrž na místě zcepeněl.

Když konečně dospěl do města, nevlály tu samé černé prapory a domy tu nebyly potaženy černým sukmem a paláce královského tu vůbec nebylo a smutně se tvářili jen básníci a staré panny.

Na nárožích byly však vyhlášky, v nichž se vypisovala odměna 10.000 dollarů tomu, kdo objeví záhadného vraha, jímž ve skutečnosti byl Honza sám. I udal nevinného člověka a shrábl odměnu.

Za svého pobytu ve městě udělal následující karriéru: Byl postupně bankéřem, velkoobchodníkem, cídičem stok, předsedou zábavního výboru volného sdružení tamních epileptiků, topičem, idealistou, autoapačem, klavírním virtuosem, detektivem, spisovatelem, vrahem, ministrem, akcizákem, kavalírem, poslancem, bohémem, novokantistou, profesorem, aristokratem, kuřákem opia atd.

Na sklonku svého života zemřel.

Eulalie Volrubová: Srdce krvácí...

(Volně dle zábavné přílohy „Národní Politiky“.)

Jaro přišlo jak na koni,
všude samá radost jen,
a tulipány již voní
prvním probuzeným snem.

Fialky a růže kvetou,
skřivánkův zaznívá hlas,
který písničkou svou zlatou
opěvá sluneční jas.

Háje a lesy už pučí,
všechno už se zelená,
v potůčkách ta voda hučí,
jen mé srdce nejásá.

Můj milý je ve „štelunku“,
duše má naň vzpomíná,
a na svou věrnou milenku
on asi zapomíná...

Můj milý bloudí tam v dáli,
nepřátelskou vidí tvrz;
pročpak by mé oči neplakaly,
když v nich mám tak mnoho slz?...

Z ÉRY ŠIBENICE

(Básně z let 1915–18)

Dr. h. c. Hindenburg

Oh Exzellenz, ich gratuliere,
obwohl ein ordinärer Böhm.
Však nelze jinak — v zemi širé
kdo je tak mlád už doktorem?

Jen, že ted' nevím: mediciny
či spíše filosofie?
Vzpomínej trochu mozku líný:
Antverpy — Lovañ — — Belgie — — —

Ach ano! — Dlouho budiž zdrav
věhlasný nový doktor práv!

Na remešskou katedrálu

Horšit se, že zbořili mne,
nebylo by hezké:
Cožpak může Němec vědět,
co je umělecké?

Katastrofa

Ach, smutek vylíčiti nelze,
veliký opustil nás rek:
Vždyť odešel do černé pense
sám generál von Potiorek!

Co přimělo Vás generále
k tak předčasnému odchodu?
A pročpak Jste dal vojně „vale“?
Prý ze zdravotních důvodů...

Ach, jděte! Co Vás bolí asi?
Pláč dere se nám do hrdel —
Snad srdce? Mozek? Nebo vlasy?
Či dostal Jste snad... Uzarděl

bych jistě nesmírně se v líci,
kdybich to slovo vyřkl snad.
Než... nebolí Vás — jak to říci? —
ta nejdolejší částka zad?

1915

Professoru N. N.

r. 1916 z neznámých příčin zatčenému

Počkej, chlape, už tě máme,
zítra pověsit tě dáme!
Co's to proved', ďábla synu?
Marně zapíráš svou vinu:
*Včera jsi šel přes koleje
nesa flašku petroleje!!
Petrolejníkem chceš býti?
Svobodu a rovnost míti?
Bratrství chceš vybojovat?
Řádné lidi provokovat?
Tohle, říkáš, zločin není
Dostaneš už poučení! —*

To však ještě není všechno
(nekoukej jak malé děcko):
Modrou vestu máš, můj milý,
límeč více méně bílý,
nos máš trochu červenavý —
panslavismem kazíš mravy!
Říkáš, že jsi professorem?
Lidské společnosti's morem!
Vždyť jsi, chlape, anarchista,
petrolejník, panslavista,
socan, zednář, progressista,
busurman jsi, atheista,
povstalec a nihilista,
opposičník, terrorista,
demokrat, Čech, liberál —

zasluhuješ kriminál,
protože jsi tolstojovec,
bebelista, nietzscheovec,
buřič a karbonář,
revolucionář.

Místo, abys příklad dával,
mládež mravně vychovával,
budil úctu k vládě, státu,
k císařskému majestátu,
před šlechtou ji učil smekat,
před autoritou se lekat,
býti hezky treu und bieder,
křičet „Mit den Tschechen nieder!“ —
místo toho mládež kazíš,
símě nemravnosti sázíš,
všechny řádných otců syny
předěláš na Jakobíny.

Myslíš snad, že oni žijí
pokrokářské ve Francii?
V *Rakousku* jsme, milý brachu,
nemáme tu z novot strachu:
Milosrdný Bůh dal nám na ně
policii, vojsko, daně,
generály jako pírka,
ministerstva, válku, Stürghka,
a tak dále, a tak dále —
zkrátka, v *Rakousku* jsme stále.

Dej se tedy na pokání,
poslední vem' pomazání;

zítra, nežli vzejde den,
máš být vlastně oběšen,
ale vladař dobrotivý
milost dal ti, vinníkovi:
Zítra, nežli vzejde den
budeš jenom zastřelen.

1916

Martinic †

Slzy svlažují nám líce,
rveme vlasy bědujíce,
štkáme, co jen stačí plíce:
Bože, vrať nám Martinice!
Věren radám svého strýce
chtěl nám — díků na tisíce —
dátí čtyři oktrojice,
Polákům pak šibenice;
ale tito netušíce
vhodnost této proposice
přešli mu do opposice.
Nevděk ten sklál Martinice;
adieu! dal politice,
ach, a nevrátí se více!

Státní němčina

Rozhodně je situace
lepší, nežli v lednu:
Chtěli nám dát čtyři facky,
dali nám jen jednu.

1917

List

Seidlere, můj druhu milý,
což Tě síly opustily?
Odpust, mně však možno není
smlčet velké rozhořčení;
proniká mi všechny čivy
posvátný hněv, spravedlivý,
pocitivé mé srdce volá:
Cožpak nic už neodolá,
nic už není svatým dosti
hrozná česká hamižnosti?
Vždyť je to už věru hrůza,
co si troufá tahle luza!
V dobrotivosti své zbožné
nabízíš jim všechno možné:
Rekonstrukci svojí vlády
s nezbytnými předpoklady,
nový projekt státní rady,
zkrátka všechno dohromady,
ale oni místo díků
spoléhají na svou kliku,
křičí: „My jsme národ zdatný,
chceme mít stát samostatný!“
Nezůstanou při tom v půli,
chtějí — zcela proti vůli
tamních nemaďarských lidí
sebrat Slovač — ať se stydí! —
A ty mlčíš — vládneš čistě!
Já být takhle na Tvém místě!!
Vzal bych zcela jiný metr

na ně — auf die Hochverräter —
zkazil bych jim pikle tajné
methodou již hlásá Heine,
němčinu bych jim dal státní,
(žádný režim separátní),
prokletou zem' této láje,
rozkouskoval bych na kraje,
kdyby se snad chtěli vzpírat,
nechal bych je pozavírat —
Budou šilhat za hranice?
Šibenice!! Šibenice!!!
Proto na srdce Ti kladu,
jako svému kamarádu:
Musíš do nich bít, bít,
jinak říši počestí Ti;
v Čechách nesmí zbýt ni krysa.
To ti radí

Štěpán Tisza.

Par nobile

„Zle se Slovač spráská! Srazí! Vyssá!“
uvažoval kdysi hrabě Tisza.

„Zle se Slovač spráská! Vyssá! Srazí!“
namít' proti tomu Esterházy.

„Slovensko se vyssá, srazí, spráská zle!“
rozřešil ten těžký problém Weckerle.

1917

Ranní modlitba opata Helmera

Velký Bože všemohoucí,
vyslyš modlitby mé žhoucí,
pro Ježíše zásluhy
prosím Tě já ubohý,
nehodný Tvé velké lásky:
Zbav nás téhle české chásky!
Jestli bych Ti radit směl,
uvrhni ji do pekel!
Kacířů to banda stará
od Husa až po Machara,
národ vězí celičský
v bludech à la Chelčický.
Nyní jdou však ještě dále,
(kéž by byli v kriminále!)
chtějí — patří na ně kat —
samostatný český stát,
drze proti všemu právu
potírají státní správu,
samá opposice jsou,
o každý se nápis rvou,
německé své kamarády
nechali by pomřít hlady,
ženou je do záhuby,
vše jim berou od huby,
hanebně je zotročují
velezrádné pikle kují,
zkrátka, dobře, jsem tím jist,
posedl je Antikrist.

Proto, Spasiteli božský,
osvit' jejich kalné mozky,
nebo zahub tento lid,
hněv svůj dej mu pocítit,
pro mou velkou v Tebe víru
sešli na ně oheň, síru,
nejhorší déšť blesků svých,
sedmero ran egyptských,
nenech na kameni kámen
až na věky věkův. Amen.

1917

Óda na jaro 1917

Přišlo jaro v plné kráse,
všechno všude zelená se,
kam jen padne jeho čar:
Zezelenal strašně car,
když mu dali z nenadání
k laskavému podepsání
— pokládal to za zlý sen —
dekret, že je sesazen.

Ve škole se děti učí,
že na jaře všechno pučí;
„Snad mi taky půjčí...“ vzdych'
nábožně si Helfferich.

Sotva jaro o zem' kleplo,
už je všude hezky teplo;
nebylo snad tuze Vám
horko, pane hrabě Clam,
když Vám: „So geht's nicht mehr weiter!“
řekl přítel Baerenreither?

— — — — —

Je jaro, jaro, lásky čas,
Beethmannův zval ku lásce hlas,
Dohodě lhal své lásky žel,
svou lásku Czernin Rusku pěl,
ba nezdržel se — svěřil v chvatu
ji redaktoru „Fremdenblattu“.
Však Dohoda k jich velké zlosti
nedala ublížit své ctnosti

a na jich noty kouzelné
jim odpovídala vždy: „Ne...“

Je jaro, jaro, lásky čas...
Mein Österreich, wie bist du blass!

Vzdech

Kdyby sluncí třeba pět
ozařovalo nám svět,
Rakousko, ó vlasti má,
v tobě bude přeci tma!

Non multa, sed multum

Dříve Vilém, myslívám si v skrytu,
mluvil mnoho, ne však bez êspritu.
Nyní počíná si skoupě;
Mluví málo, za to hloupě.

K. u. K.

Důstojnictvo se o tom shodlo,
nosit místo šavle bodlo,
v čemž je moudrá taktika:
lépe se tak utíká.

1916

Wolfův paian

Zpívá se jako „Deutschland, Deutschland über Alles“.

„Heil! Sieg! Gott hat uns geholfen!“

Křičte všechny partaje

Konečně jsme rozsekali

českou bandu na kraje!

Schlafe ruhig, deutscher Michl,

ochrana je jistá tu:

[: Treu und fest tě bude hlídat,

patnáctero hófrátů :]

Wehe allen Hochverrätern!

Za rok nebude z nich nic:

Místo škol jim vystavíme

tři sta tisíc šibenic.

Not und Hunger sind bewältigt:

Kolik si kdo naměří,

[: tolik může každodenně

snísti Čechů k večeři. :]

Überfluss wird bei uns herrschen,

plný bude každý krám,

zvláště o řádný příděl cukru

osobně se postarám.

Deutsche Männer! Deutsche Weiber!

Splněn je náš dávný sen;

[: proto křičme v opojení:

Heil! Heil Wolf! Heil Deutschböhmen! :]

Na jaře 1918

Dvě řeči starosty k obecnímu zastupitelstvu města Kocourkova

R. 1914

„Velectené shromáždění!
Historická chvíle
Rakousku teď právě vzešla,
vlasti naši milé.

Nechtěli jsme vznítit úder
válečného hromu,
ale zpupnost nepřátel nás
donutila k tomu.

Zničit nás je protivníka
zákeřného cílem —
s námi je však vůle boží
a pak císař Vilém,

naše vojsko osvědčené
bude vždy na místě,
zkrátka, pánové, já věřím:
Zvítězíme jistě!

Jestli jsme snad někdy něco
proti vládě měli,
nyní jsme to (hlučný souhlas)
všechno zapomněli,

neboť naše vlastenectví
pevné je jak kvádr;
Palacký dí: Bez Rakouska
byli bychom hadr!

Tato slova mějme nyní
stále na paměti,
stůjme věrně při své vlasti
jako zdárné děti,

bud'me vždycky ve všem svorni,
jděme ruku v ruce —
na denní pak pořad vzata
budiž resoluce:

,Pro vlast naši milovanou
vzešla doba nová.
Rada zástupců a starších
města Kocourkova

jménem občanstva a celé
veřejnosti zdejší
usnesla se odeslati
nejponíženejší

projev neochvějně pevné,
loyální, stálé
věrnosti a příchylnosti,
úcty neskonalé

ku Osobě převznešené
Císaře a Krále.

— Nebojme se! Důvěřujme!
Vzhůru!...‘ (atd.)“

Zazněl frenetický potlesk,
až se třásly domy:
Resoluce jednohlasně
vzata na vědomí.

Po 30. květnu 1914

„Velectěné shromáždění!
Historická chvíle
nadešla všem věrným Čechům,
jejich vlasti milé.

Naše prohlášení padlo
jako úder hromu,
ovšem zpupnost nepřátel nás
donutila k tomu.

Samostatný stát a volnost —
to je naším cílem,
nechceme již déle žíti
v útvaru tom shnilém!

Naši poslanci, ti budou
vždycky na svém místě,
zkrátka, pánové, já věřím:
Zvítězíme jistě!

Jestli jsme snad někdy něco
proti sobě měli,
nyní jsme to (hlučný souhlas)
všechno zapomněli,

neboť naše vlastenectví
pevné je jak kvádr,
nikdo nemůž' rozmetati
národní náš kádr.

Palacký dí: Nechcem býti
věčně vládním koněm,
my jsme byli před Rakouskem,
budeme i po něm!

Tato slova mějme nyní
stále na paměti,
stůjme věrně při své vlasti
jako zdárné děti,

buďme vždycky ve všem svorni,
jděme ruku v ruce —
na denní pak pořad vzata
budiž resoluce:

,Pro náš národ milovaný
vzešla doba nová.
Rada zástupců a starších
města Kocourkova

jménem občanstva a celé
veřejnosti zdejší

usnesla se podepsati
onen nejmužnější

projev spisovatelů a »Svazu«
v neochvějně, stálé
naději na lepší příští.

— Ač jsou v kriminále,

ti, kdož s námi stejně smýšlí,
nejsme duše malé,
nebojme se! Důvěřujme!
Vzhůru!...‘ (atd.)“

Zazněl frenetický potlesk,
až se třásly domy:
Resoluce jednohlasně
vzata na vědomí.

Böhmisch oder Czechisch

Na obranu „böhmisch“ vyšlo v tisku
22 polemických spisků,
které na základě přesných dat
musily všem Němcům dokázat
faktum pevné jako křemen:
Nejsme „Czechen“, nýbrž „Böhmen“.

Vítězství je naše, žalem vyje,
za hlavu se chytá „Bohemie“:
„Verloren das Gefecht!
Die Tschechen haben recht!“

Letní čas

Konečně je vyvráceno
nestydaté lhářství,
že prý Rakousko je sídlem
reakcionářství.

Prapor pokroku byl u nás
zdánlivě sic svinut,
ted' však předstihli jsme dobu
o šedesát minut!

Pohádka o zakletém císařství

V dobách ani ne tak dávných,
kde to bylo — kdožpak ví! —
prožívalo sen dnů slavných
jedno mocné císařství.
Perlou světa být se zdálo,
(třeba jenom skleněnou),
v míru slunce svítívalo
na tu říši blaženou
Císař vládl z boží vůle
v duchu tradic minula
s mocí pevnou, rovnou žule,
jež mu z víry plynula.
V zámku „Krásná Studně“ tiše,
neúnavně pracoval,
(ač prý název „Koňak“ spíše
by se mu byl zamlouval).
Bůh mu ráčil slávy příti,
moudrý byl a velký rek:
lze se o tom přesvědčiti
z článků tamních čítanek.
Císaři po boku vládla
silou ducha spřízněná
s grandezzou, jež časem zvadla,
kamarilla vznešená.
K radě byli přibírání
mnozí muži přebystří,
kteří byli nazýváni
„odpovědní ministři“.
Těž tam o sněm bylo dbáno

vzhledem k novým názorům,
aby bylo zachováno
jaksi vnější dekorum.

Poslanci tam scházeli se
(nebo aspoň scházeli)
vše šlo hladce, bez kollise,
obtíží tam neměli,
neboť jinak rozpustili
sněm ten podle zákona —
(vojenské kde vládnou síly,
snadno vše se vykoná).
Lid byl dobrý, řádný vždycky,
škůdců bylo málo jen,
smýšlel věrně dynasticky,
v jádru svém jsa nezkažen,
nenáviděl každý kraval,
osudu se poddal radš,
jmění, krev i život dával,
třeba dobře neznal, zač,
plnil věrně povinnosti,
chránil křivdy počestně,
často, byť ne s ochotností,
bojoval přec statečně.
Čeho nabyl občan pilný,
vojín zbraní zas mu vzal,
uměním a vědou silný
duch se dával v kriminál.
Čacké vojsko nepoznalo
porážky, co stojí svět:
vždycky se jen odpoutalo
nebo bylo vzato zpět.

Zkrátka, v říši té se žilo
blaženěj' než kdo kdy snil;
komu se tam nelíbilo,
ten se prostě oběsil;
nebylo snad země jiné,
kde by blahobyt tak kvet',
zdálo se, že nepomine
ani za sto tisíc let. —
Zlý bůh Nosliw však, když zvěděl,
jaké poměry tu jsou,
jat byl, ač to nepověděl,
závistí, ach, převelkou:
Přibrav proutek čarodějný,
jenom lehce mávl jím,
a hle — stát ten neochvějný,
rozplynul se jako dým...
Zbyly po něm dluhy leda,
trochu zmatku, velký křik,
a, co přehlédnout se nedá,
převznešený panovník.

Dluhy byly zaplacený,
zmatků utišil se var,
panovník pak převznešený
otevřel si lihovar...
Sladce spěte, drahé kosti
říše oné blažené,
na kterou si bez žalosti
sotva někdo vzpomene!

DROBNOSTI

Vysokému ministerstvu vnitra v Praze

Nová doba přišla staré boříc světy,
národ náš pak shodil okov třistaletý;
v růžovém se světle budoucnost nám zjeví,
ale nutno napřed vymítiti plevy,
jež svým mrzkým rakušáctvím do dnes v skrytu
ohrožují zřejmě naši integritu. —

Abych tedy k věci konečně se dostal:
U nás ve vsi trafikant je, jménem Dostál,
který v srdci vlastizrádné city chová
a je podle všeho agent Rewentlowa,
neboť si v den prohlášení republiky
pověsil až *večer* prapor do trafiky,
řka, že prý ho ráno neměl (drzé lhářství!)
a že práce lepší je než fángličkářství (!),
čímž ves celou urazil do hloubi jater
tento denunciant, agent-provocateur.
Myslím, má-li pověst státu zůstat čista,
že je nezbytno ho odstraniti z místa,
nejmě, jsou-li u nás lidé způsobilí,
již by trafiku tu spíš' si zasloužili;
nechci chlubit se, ni jménem jiných viklat,
ale jen tak prostě, abych uved' příklad:
Vlasti, svobodě jsem býval vždycky k ruce,
třeba v době nejhroznější persekuce,
opovrhuje vždy slávou, ziskem, díkem
byl jsem možno říci tichým pracovníkem,
který mlčky, jenom zatínaje zuby
vedl rakouský stát zvolna do záhuby,

vytáhl se z vojny, úřady jen klamal,
zkrátka něco jako Bienerth nebo Šámal.
Na venek jsem ovšem dělal patriota,
to mi dosvědčí snad celá naše Lhota,
ale, ať jsem konal cokolivěk, vždycky
byl to jenom úskok přímo démonický,
takže divím se, jak taký velezrádce
mohl mít' to štěstí nebýt na oprátce.
Než, ať osud můj byl blahý nebo tklivý,
přece vlastenec jsem zůstal spolehlivý,
vůbec v naší rodině duch Husův žije:
Bratranec mé snachy sloužil u legie,
strýc můj jeden v obci vedl opposici,
druhý pak dal kdysi stovku na Matici,
a já sám bych upsal půjčku podle síly,
kdyby páni žádost moji uspíšili.

Sluhou nejponíženějším bude vždycky
(ač to zní snad trochu nedemokraticky)
v důvěře, že prosba jeho neztroskotá
Petr Pavel Takyjeden, Dolní Lhota.

Z úvah rozmyslného občana

I

Když tak po večeři sedím doutník pokuřuje,
tu v mé klidné mysli vzpomínka se vybavuje
na můj blahodárny život, k stáří od mladosti
žitý pro vlast, pro rodinu ve vší počestnosti.
Příjemně se po večeři sedí při doutníku,
když byl člověk před tím přečet svoji „Politiku“ ...
Mám svou existenci, týdny zvolna kol mne kráčí,
mám své příjmy, úctu jiných; to mi celkem stačí;
V mládí někdy, což mi nelze nijak za zlé míti,
musil jsem se občas ovšem trochu vybouřiti,
ale — a v tom hlavní úspěch činnosti mé vězí —
nikdy duch můj nevybočil ze zákonných mezí:
Někdy jsem i na ulici výtržnosti tropil,
někdy jsem chtěl býti králem, někdy jsem se opil,
kolik jsem měl různých ženských, nelze říci ani —
ale záhy uskrovnil jsem rozumně svá přání;
zatím co ti, kteří mými vrstevníky byli,
bláznili o politice, vzdušné zámky snili,
chtěli světy převrátiti, ubili se časně,
nebo jiní abnormální zase psali básně,
mysl moje zůstávala rozvážná a suchá,
neb jsem záhy v sobě odkryl obchodního ducha,
díky kterýmž vlastnostem se leccos zdařilo mi,
až mne Pán Bůh obdařiti ráčil čtyřmi domy. —
V stáří spokojen jsem, kliden, smířen se svou duší,
nic můj úděl nepozmění, nic mne nerozruší:

Mám svou existenci, týdný zvolna kol mne kráčí,
mám své příjmy, úctu jiných; to mi celkem stačí.

II

Dodávky mi zabezpečily chléb denní;
nyní zajímám se vřele o umění,
mecenáš a esthét na slovo jsem vzatý,
podporuji mravně mladé literáty,
hájím zdravé směry proti dekadenci,
svazky bibliofilské mám na kredenci,
sbírám přehorlivě umělecká díla,
malby měřím v metrech, knihy pak na kila.

III

Nevím, kam se vývoj bude brát;
prozatím jsem jenom demokrat.

Bude-li mít slovo hlavní
příště buržoasie,
přidám k tomu „státoprávní“.
Ve všem kousek pravdy je.

Zástupové lidu valní
pak-li potrou zlata žok,
přidám zase „sociální“.
Nutno s dobou držet krok.

Nevím, kam se vývoj bude brát:
prozatím jsem čistý demokrat.

IV

Sucho s vlhkem, slunce s deštěm, mráz se střídá s blátem,
v politice následuje převrat za převratem.

Nutno zvolna podkopávat, čeho nelze dobýt,
poměrům se člověk vždycky musí přizpůsobit.

Nikdo nemůž' předpovídat, kam dnes vývoj míří;
bolševictví po Evropě nápadně se šíří

od Volhy a od Kavkazu k Tisze, k břehům Sprévy,
u nás zatím... ale přece: Člověk nikdy neví.

Dokud vládli Habsburkové, dokud mi šlo o vaz,
s Tobolkou a Baštýřem jsem táh' za jeden provaz;

pak se na nás pousmála lepších časů záře —
bez hlesu jsem postavil se tehdy za Kramáře.

Avšak časem jeho program nehověl mi valně,
viděl jsem, že nutno cítit více sociálně,

pročež abych nezpzdil se vzhledem k dějin kroku,
socialistického jsem uchytil se bloku. —

Stačí to dnes? Osud zlý mi stále koncept mate,
u nás chodí to tak divně páté přes deváté.

Ovšem, jsme stát spořádaný, nejsme Maďarie,
v krajnosti pak spolehnout lze vždycky na legie,

republice cesty k zdaru jsou dnes otevřeny,
kdežto bolševictví chápe se jen poražený,

nevěda jak vysvobodit z úpadku se klece,
bezprostřední nebezpečí není, ale přece...

Odstupu též časovému, lepším zprávám díky,
člověk se dnes jinak dívá na ty bolševiky,

zkrátka, pro jistotu — nač hrát s doutnajícím plynem? —
nutno, abych seznámil se blíže se Stivínem;

ovšem, zjevit názor svůj se dosud přísně střežím.
Pracovat bych doved' však pro jakýkoliv režim...

Povzdechy vlastenců

Nechat' žije republika,
poslouchá-li agrárníka.
Republika nechat' žije,
pokud dovoz nejistý je.
Sláva naší republice,
drahoty však budiž více!
Naší republice sláva,
když se všeho nedostává.
Sláva republice naší,
lid ať trochu hladu snáší.
Nejsme sice pro Deutschböhmen,
stáhněte však ještě řemen.
Pro Deutschböhmen nejsme sice,
zadržte však rekvisice!
Nazdar drahé české vlasti,
nelíčí-li na nás pasti.
Nazdar české vlasti drahé,
děti mohou chodit nahé.
Nazdar drahé vlasti české,
spílat nám však není hezké.
Drahé vlasti české zdar,
na hlad stačí milodar.
Jméno národa je svato,
jen když na nás nechce zlato.
Svato národa je jméno,
minulé buď odpuštěno!
Svato jméno národa je,
pokud naši notu hraje.
Nechat' vlaje český prapor,

v krmi panujž sebezápor!
Nechat' vlaje prapor český,
k čemu máte, prosím, přesky?
Nechat' český prapor vlaje,
dokud u nás drahota je!
Nad vlast nic nám není dražší
nechá-li nám rentu naši.
Nad *vlast* dražší nic nám není,
pročež nechcem' *vyvlastnění*.
Dražší není nic nad vlast,
jen když smíme dále krást.

Agrární

Světový náš názor tají
jednoduchá pravda ta:
Ať si lidé pochcípají,
jen když budou prasata!

„Večer“ — Gentleman

„Lotry“ zasluhují sice
za to vše, co provádí;
že jsem slušný v polemice,
řeknu jenom „neřádi“.

Polské národní písně

Parlamentní

I.

Vládní facka. — Hromy, blesky.
Schůze „Kola“. Hrozby, stesky.
Nechcem' věčně dělat mezky!

Vášnivých slov plné plíce.
Fuj aktivní politice!
Nejostřejší opposice.

Konec každé vnitřní hádce!
Plná změna fronty, krátce.
Kdo chce povolit, je zrádce.

Nepromlčitelná práva.
Svoboda se neprodává.
Neodvislé Polsce sláva!

II.

Krise. Vládní impotence.
Ministerská konference.
Řády, nové excellence.

Porady se členy „Kola“.
Doba k činné práci volá.
Sliby, jimž se neodolá.

Stále lákavější svody.
Sporny jsou jen řídké body.
Docíleno bylo shody.

Příště nic nás neukrotí,
dnes však nehlasujem' proti.
Vláda (k sobě): „Idealisté!“

Válečná

Kdo to vyhraje s tím půjdem',
Padl Lvov. Pryč s planým studem!
Dohody jsme takřka údem.

Mars je zrádný převelice.
Hm, hm... Bitva u Gorlice.
Jdeme s tím, kdo dá nám více.

Německo, ty práva dbalé's.
Padarewski? Oh, ten zalez'.
Deutschland, Deutschland über Alles!

Odpoutání. To je jiná.
Dohodo, viz svého syna!
A teď vzhůru do Těšína!

Státníkovi

Proměň svoji politiku,
je-li zle se státem:
Zkus to jednou po chodníku,
nejde-li to blátem!

Jen mírně

To nejde jen tak, ne a ne,
bud' skromnější přec, občane,
a střízlivěj' se dívej!
Když „Národní“ si vystavíš,
že jen tak zhola dovnitř smíš,
se, brachu, nedomnívej!

Vše čiň jen hezky pomalu,
dej do spolku se střídalů
a skládej stovku k stovce!
až balíček si naspoříš,
pak do fronty se postavíš
a trpěliv jak ovce

tu čekej jeden — dva — tři dny —
vždyť nebudeš-li nehodný,
zříš po nějaké době,
zas po nějaké době,
když pánbůh tobě zdraví dá,
jak z galerie vypadá,
štít hrdý — „Národ sobě!“

Těž uslyšíš, jak vyvěrá
kdes z hlubin drama, opera,
či baletu směs hravá —
však na tom, bratře, dosti měj
a o jiné se nestarej,
víc' žádat nemáš práva.

Zvlášť nezaváděj pustý svár,
můj milý, o repertoire,
tot' záležitost správy!
víš přec (sám Intendant to dí),
že vše se pro lid nehodí —
ty nebud' vybíravý!

To také každý nahlíží:
když chef dlí nyní v Paříži,
nelze hrát prvotřídně —
než přec, co předkládají tu,
má zaručenou kvalitu
z Berlína, z Lipska, z Vídně.

Na to se rovněž nehorší,
že z domácích jen nejhorší
se vybírají kusy —
ty dobré též kdys' vyletí,
však prozatím jsou v šupleti,
kde uležet se musí.

Vždyť nejde všechno jen tak hned,
je nutno dbát, zda žádný jed
v nich není tajně skrytý,
jenž v obecnstvo jednou vlit,
by snadno mohl pobouřit
morální jeho city.

Tož, občane, se skonejší
a bud' jen trochu skromnější,
má každá věc své hrany;

bud' rád, že nenese ten štít,
v němž nápis „Národ sobě“ vryt,
vignetu „Jen pro pány!“

Útěcha

Zjasni, básníče, své líce!
Byť tě všichni strhali,
Sekanina v „Politice“ —
ten tě jistě pochválí.

Meditace nad lebkou

Malá poměrně je hlava
lidské bytosti,
ale kolik přechovává
v sobě hlouposti!

Noví Leonidové

(K protibolševickému projevu pražského řeznictva.)

Ještě nezhylnula tvoje sláva,
zjasni, otčino, tvář truchlící:
Aby hájili tvá svatá práva,
seker svých se chápou řezníci.

Ještě slunce naděje ti září,
neodvází se sem bolševik:
K ochraně tvé pražští uzenáři
semknuli se v nerozborný šik.

Pokojně kdo krájel uzenci,
zázrakem se stane statný rek:
Vida, že se blíží bolševici,
ve lva promění se Beránek.

V pravici nůž drže místo piky,
v levé tučnou šunku jako štít,
rozdranzíruje hned všechny bolševiky,
maso jejich nacpe do jelit.

Nepřítel ať puškou, dělem, lukem,
šavlí, mečem ať se ohání:
Oni, byť i vlastních těl svých tukem,
hranice tvé, vlasti, obrání.

Strach svůj, republiko, můžeš ztišit,
spoléhajíc na jich branný um;
jako malý vděk však musíš zvýšit
ihned veškerých cen maximum!

Píseň ikonoklastická

Kéž by Joviš — hromovládce
vzal nám trochu inspirace,
jinak se nám národ s ní
k smrti ubásní.

Kdo jen trochu praktický je,
píše nyní rapsodie
s mottem: rovnost, svoboda,
blaho národa.

Velmi vděčné je též thema,
robit verše na Viléma,
když už na to, jak čas dal,
není kriminál.

Kdo se bál říci vlastní matce,
že je vlastně vezezrádce,
ten teď píše za čtyry
břítké satiry.

Za pecí kdo seděl blaze,
hrdinné sní anabase
o záchraně Sibiře,
Říma, Paříže.

Koho baví politika,
opěvuje Masaryka
(což se jako doklad k všem
hodí žádostem).

Kdo už nesved' tohle ani,
píše krátká pojednání,
jaký smysl pravý je
demokracie.

A tak myslím dobře, krátce,
že se osm hodin práce
musí rozšířiti i
na poesii.

Poznámka

Poměry nebyly vydání této knihy příznivy: Předně se objevila za doby jejího tisku na našem trhu taková záplava satirami býti majících pamfletů, brožur a také básní, že tento obor literární produkce je na čas silně zdiskreditován. Dále politické události střídají se dnes příliš rychle, než aby verše jimi se zabývající neztrácely brzy na aktualitě — budiž tedy vždy přihlíženo k datu a okolnostem jich vzniku. To platí zejména o básních s téměř bezpředmětnou nyní tendencí protirakouskou, které jsem ostatně přidal hlavně jen proto, abych se uvaroval podezření, že jsem se počal zabývat satirou 28. října. Vůbec prosím, aby kniha byla posuzována především z hlediska literárního a co nejméně z politického, neboť přiznávám otevřeně, že jsem sám mnohé v ní pronesené názory, na př. o ruské revoluci, zásadně změnil.

J. H.

Jiří Haussmann
Zpěvy hanlivé
Sarkasmy a karikatury

Edice Poezie

Ilustrace na obálce z volných zdrojů

Redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 7. 10. 2022

ISBN 978-80-274-2702-4 (epub)

ISBN 978-80-274-2703-1 (pdf)

ISBN 978-80-274-2704-8 (prc)